

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Origenes

Rothomagi, 1668

Tomvs Septimvs. Tunc miserunt Iudaei ab Hierosolymis Sacerdotes, & Levitas, vt interrogarent eum, Tu qui es? & confessus est, & non negavit, & confessus est, Non sum ego ille Christus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19358

μείζονα τῶν μάρτυράν ἰωάννην ἔχον λόγους
 καὶ ἔργους φάσκων· περιβόητος ἀπαγγελ-
 λατὸ ἰωάννην ἂν ἐλέπτει καὶ ἀκούετε, τυ-
 φλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περπατοῦν, λεπτοὶ
 καθαρὲς ζῶνται, κωφοὶ ἀκούουσι, πᾶσι βί-
 αβηλαίζονται, πᾶσι ἂν ἀνεμερῆτες, οὗτοι δι-
 δόντες, ἐν τοῖς οἰκείοις ἀγαλλοῦμαι πόποι·
 ἴσως δ' αὖτε οὗτος ἀγῶνας πρὸς ἑαυτὸν ἢ διπλοῦν ἢ
 ἱερέων καὶ λαῶν πτωχολογῶν ἰωάννην, ἔχον
 εἰ ἄλλος εἶναι ὁ χειρὸς, ἀλλὰ, οὗ τις εἶ, ἀπο-
 κρίνεσθε ὁ βασιλεὺς, ἔχον ἔργον πρὸς τὸ, B
 οὗ τις εἶ; ἔργον φωνῆ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀλλ'
 ἔργον οἰκείας αἰ ἐλάττω εἰ ἢ ἐπὶ πτωχοῖς, οὗ
 εἰ ὁ χειρὸς; ἡμῶς γὰρ πρὸς τὸ· οὗ τις εἶ ὁ χει-
 ρὸς, τὸ· ἔργον ἔκ εἰμι ὁ χειρὸς· πρὸς ἢ τὸ·
 οὗ τις εἶ; τὸ· ἔργον φωνῆ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ·
 λικτεῖν δὲ πρὸς τῷ ὄπῳ, ὡς εἶχες, εἴσα ἀπὸ
 τῆς πύσης πρὸς ἀλλοῦς ἢ ἱερέων καὶ λαῶν,
 ἐμφανίζοντων μὲν ἁπλοῦς ἁπλοῦς μῆ-
 πῶν εἶναι βασιλεὺς χειρὸς; γινώσκοντες δὲ ὄνο-
 μάσαι τῶν ἁπλοῦν τῶν μὴ δικῶν ἢ πρὸς τῆς C
 φυλακτοῦν· ἴδου βίβλος ἁπλοῦ τῶ πᾶσι
 ἁπλοῦ αὐτῶν πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς ἰωάννη
 τῶ πρὸς ἰωάννη, εἰδὲ ἄλλο πρὸς τῶν ἁπλοῦ
 ὁ, οὗ εἶναι χειρὸς, πρὸς τῶν ἀπὸ τῶν ἁπλοῦ
 δικῶν ἢ ὁ ἰωάννη ἢ αὐτῶν ἁπλοῦ κέναι ἢ
 δικῶν ἐρώτησις, καὶ ἐπὶ ἢ τῆς ἐπὶ γὰρ καὶ
 δικῶν τῆς πρὸς ἁπλοῦ μὲν τῶν ἁπλοῦ χει-
 ρὸν αὐτῶν πρὸς τῶν ἁπλοῦ ἢ ἁπλοῦ
 εἶσαν, ἀπὸ τῶν μὲν τῶ ἰωάννη ὡς οὗ εἶναι ὁ
 χειρὸς, ἐρώτησθαι, πᾶσι τῶ ἁπλοῦ εἶ; καὶ εἶ-
 πει, ἔκ εἰμι· ὁ τῆς εἶναι ὁ πρὸς τῶ
 τῆς βίβλος μαθητῶν, ἢ ἀπὸ τῶν μὲν ὁ, ἢ,
 ἐκείνῃ ἐργῶν ἰδικῶν ὄνομα ἁπλοῦ ὄνομα
 μὲν αὐτῶν εἶπεν, φασι, τίς εἶ; ἴσα ἀπὸ
 κριπῆν δὲ τῶν τῶν πρὸς ἡμᾶς· τί λέγεις
 πρὸς σαυτῶ; τῶ δικῶν, αὐτῶ μὲν οὗ
 εἶ, ἀπὸ ἁπλοῦ τῶ ἰσραὴλ πρὸς τῶ
 πρὸς δὲ αὐτῶ, ὡς ἢ ἂν βασιλεὺς οὗ ἰσραὴλ
 διὰ τῶ τῶ ἡμᾶς διδάξον, ἢ ἔχον ἀπαγγέ-
 λαι τοῖς ἡμᾶς ἔργον τῶ πρὸς πρὸς σὲ· ἢ π
 δὲ καὶ τῶ ἔχον ἢ πρὸς τῶ πρὸς τῶ πρὸς τῶ
 σῶν, ὅπ ὁ χειρὸς τῶ χειρὸς ἢ ὄνομα εἶσαν
 νε τῶν λαόν, ἢ δὲ πρὸς εἰσηκῶς πρὸς τῶ ἢ τῶ
 ὁ ἀπὸ τῶ ἡμέρας τῶ ἡσπῶ, καὶ ὄνομα ἁπλοῦ
 τῶ μὲν τῶ πρὸς ἀπὸ τῶ τῶ κρῶν τῶ
 ἔργον, ὡς εἶχες, ἢ ἡμερῶν καὶ νομικῶν
 ἢν ἁπλοῦ μὲν, ἀπὸ τῶ δὲ τῶν ἡμερῶν κατα-
 γάρων αὐτῶ ὄνομα τῶ πρὸς τῶ πρὸς τῶ
 ἐπὶ τῶν πρὸς τῶν, οὗ ἔργον πρὸς τῶ ὡς ὁ

A
 ponfionem facit sermonibus, & operi-
 bus dicens: Ite & renunciate Iohanni, que
 auditis, & videtis: cæci visum recipiunt, *Matth. 11.*
 claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi
 audiunt, pauperes letum accipiunt euangeliij
 nuncium; de quibus commodius, Deo
 dante, in suis disputabimus locis. For-
 tasse autem non sine causa quis instaret,
 cur tandem Sacerdotibus, & Levitis in-
 terrogantibus Iohannem, non, si ipse esset
 Christus, sed, Tu quis es? responderet Ba-
 ptista non id, quod par erat ad illud, Tu
 quis es? Ego vox clamantis in deserto,
 sed quod apte dictum fuisset, si interro-
 gassent, Tu es Christus? conveniebat enim
 ad illud, Es tu ille Christus? illud, Ego
 non sum Christus, ad illud vero, Tu quis
 es? Ego vox clamantis in deserto. Di-
 cendum vero ad hoc, quod ex interro-
 gatione videbat Iohannes (ut probabile
 erat) timiditatem Levitarum, & Sacer-
 dotum præferentium quidem suspicio-
 nem opinionis, num forte is, qui bap-
 tizat, esset Christus, sed apertius illud no-
 minare, ne viderentur petulantes, caven-
 tium. Vnde iure, ut in primis omnem
 ipsorum suspensionem tolleret, quam de
 seipso falsam habebant, deinde sic osten-
 deret veritatem, ante omnia enunciat
 illud, Non sum ego Christus. Declarat
 autem tale quiddam suspicatos eos fuisse
 secunda, atque etiam tertia interrogatio.
 Heliam enim cum venturum sperarent,
 atque plurimi facerent, eum esse suspi-
 cantes honore ipsi Christo proximum, at-
 que secundum, enunciant Iohanne se
 non esse Christum, interrogant, Quid
 ergo Helias es tu? & dixit, Non sum: ter-
 tio num ipse esset ille Propheta scire vo-
 lunt; quo respondente, Non, cum non
 amplius possent dicere privatim nomen
 alicuius, qui ad se accessurus speraretur,
 inquirunt, Quis es? ut responsum de-
 mus his, qui miserunt nos? quid dicis de
 teipso? hoc innuentes: Hæc quidem non
 es, quæ Israël futura expectantur, qua-
 lis autem sis, qui baptizas, nescimus:
 quare isthuc nos doceto; ut possimus re-
 nunciare his, qui hanc ob causam nos ad
 te miserunt. Rursus vero etiam hoc his,
 quæ proposita sunt, proximum adde-
 mus; videlicet quod tempus adventus
 Christi commoverat populum: quod
 quidem tempus iam aliquo modo insta-
 bat circa annos, qui erant ab ortu Iesu, &
 paulo superius vsque ad demonstrationem
 prædicationis. Quæ circa Scribis, & legis
 peritis, ut probabile erat, iam expectan-
 tibus eum, qui sperabatur, quia tempus
 illius è divinis scripturis collegerant, tu-
 multuatus est Theudas non parvâ multi-
 tudine congregata, tanquam, opinor, *Matth. 23.*

Iohanni facta à Sacerdotibus, & Levitis, ut discerent, an idem spiritus in utroque esset; sed an Iohannes esset ille ipse Helias, qui assumptus fuerat, nunc apparens iuxta Iudæorum expectationem absque ortu, quem fortasse etiam ignorabant, qui missi fuerunt ab Hierosolymis, ad quam interrogationem merito responderet, Non sum, neque enim Helias ille sursum receptus altera verat corpus, dictus Ioannes. At contra primus ille, cuius sensum proposuimus existimantis transcorporationem hinc astrui, immorans in examinatione dictionis, dicit ad alterum minime consequens esse Zachariæ tanti sacerdotis filium in senectute utrisque genitum parentibus, præter omnem humanam expectationem, ignorari à tot Iudæis, qui erant Hierosolymæ, & ab ijs, qui missi fuerunt ab ipsis Levitis, & Sacerdotibus nescientibus ipsum natum fuisse, & maxime

testificante Luca timorem ingruisse super vicinos eorum, nempe Zachariæ, & Elisabethæ, & quod in tota montana Iudææ divulgabantur omnia verba hæc; quod si ortus Iohannis ex Zacharia non ignorabatur, miserantque Iudæi ab Hierosolymis per Levitas, & Sacerdotes interrogaturi, Helias es tu? perspicuum esse, hoc eos dixisse, verum putantes esse dogma de transcorporatione: [quod] ceu patrium esset ipsorum, & non alienum ab arcana doctrina, quæ apud ipsos traditur: adderet etiam hanc ob causam Iohannem dicere, non sum Helias, quod ignoraret, quodnam vitæ genus ante transgressisset. His igitur non contemnendam probabilitatem habentibus, rursus Ecclesiasticus dubitabit contra illum priorem, an illius Prophetæ sit, qui à spiritu illuminatur, qui ab Esaia prophetatur, qui à tali, tantoque Angelo, priusquam nasceretur, prædicatur pariendus, qui ex plenitudine Christi accepit, qui gratiam talem; ac tantam participavit, qui intellexit veritatem per Iesum Christum factam fuisse, qui talia ac tanta de Deo, ac de eius Unigenito illo, qui ad finem patris est, enarravit, metiri, atque etiam habilitare, non agnoscentem quoderat. Oportebat enim de rebus obscurioribus assensionem inhibere, neque concedendo, neq; tollendo propositione. Quomodo autem rationi consentaneum non erat, si multorum tum temporis dogma hoc fuisset, ut dubitaret Iohannes de seipso, nisi quando anima sua in Helia fuerit? Quin ad historiam provocabit Ecclesiasticus illum priorem auditurum ab his, qui se scire profitentur, quæ apud Hebræos arcana sunt, [& vulgare sit nefas,] num dogma ali-

Αἰωλὴν ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ καὶ λευίτην, ὁ μὲν δὲ ἐστὶν αὐτὸ πνεῦμα ἐν ἀμορτέροις ἐτύχῃσιν, ἀλλ' εἰ ὁ ἰσάμηνος αὐτὸς ἦλίας ὁ ἀγαλληφθεῖς, νῦν ὄπι-
 Φαινομένου τῷ Ἰσδαίοις περὶ δικαίωμοι, χα-
 εἰς ἡμέρας, ἢν πάρα καὶ ἡγνῶσι οἱ ἀπὸ ἱερο-
 σολύμων ἀποσταλέντες πρὸς ἡν πύσιν εἰκό-
 τας ἀποκρίνεσθαι τὸ· ἔκ εἰμι· ἢ γὰρ ἦλίας ὁ
 ἀγαλληφθεῖς ἀμείλας σῶμα ἐληλίθει ὁ ἰσάμηνος
 ὄνομα ζώωμοι· ὁ δὲ πρὸς τὸν ὄντων πρὸς ἡ-
 κείνου ὀνομαζόμενον ἐληλίθει καὶ ἡ-
 Β σκευάξεσθαι, περὶ ὁμοειδέων τῆ βραβάνη τῆς
 λέξεως ἐρῶ πρὸς τὸν διδύμεον ἐπὶ οὗ ἀκόλη-
 θον ὄν τιλικύτη ἱερέως Ζαχαρίας ἦν ὄπι γή-
 ρα γενημένων ἀμορτέροις γονοῖσι πρὸς πᾶσι
 ἀνθρώποις περὶ δικαίωμοι ἀποσταλέντων Ἰη-
 σοῦ ἐν ἱεροσολύμοις ἰσδαίων, καὶ ἦν πε-
 φθάντων ἑαυτῶν λευίτην καὶ ἰερέων, ἢ γνο-
 σάντων ὅτι γενησάμενοι αὐτῶν, καὶ μέγιστος ἡσά-
 μῆρτυρητος ὁ πρὸς ἡμῶν ὄπι πνεῦμα πρὸς τῆς πε-
 ριοικουμένη αὐτῶν, ὄντων δὲ ὄπι τῶν Ζαχαρίας καὶ
 τῶν ἐλισάβετ, καὶ ἐν ὅλη τῇ ὄρη τῆς ἰσδαίας
 διηγεσάμενοι πᾶσι τὰ ῥήματα ταῦτα· εἰ δὲ οὗτος
 ἡγορῶν ἢ ἐκ Ζαχαρίας ἡμῶν ἰσάμηνος, ἢ πᾶσι
 ὅτι οἱ ἀπὸ ἱεροσολύμων ἰσδαῖοι ἀπὸ τοῦ λευίτην
 καὶ ἰερέων περὶ σάμηνος τῶ· οὐ ἦλίας εἰ; ὄντων
 ὄπι τῶν ἐλεῖον ὁ πρὸς μετασχηματώσεως
 δόγμα οὐδὲμοι ἐπὶ ἀληθῆς, ἀς πάσειν τυ-
 χήμοι, καὶ οὗτος ἀλλότριον τῆς ἐν ἀπορήτοις
 διδασκαλίας αὐτῶν· ἀπὸ τῶν ἐν λέξῃ· ἔκ
 εἰμι ἦλίας, ὁ ἰσάμηνος, ἐπὶ ἀπορῶν ὄν ἴδιον
 Δ πρὸς τῶν βίον· τῶν δὲ οὗτος δικαίωμοι ὄντων
 πᾶσι τῶν ἐλεῖον, πάλιν ὁ ἐκκλησιαστικὸς
 ἀπορήσει πρὸς τὸν πρὸς τῶν, εἰ καὶ ὄν πρὸς
 ὄρη τῶν ἑαυτῶν τῶ πνεῦματος φωνησάμενον,
 καὶ ἑαυτῶν πρὸς τῶν ἰσδαίων, ἑαυτῶν τε τι-
 λικύτη τῶ ἀγέλι, ὄντων ἡμῶν, τῶν ἡ-
 σάμηνος πρὸς τῶν, ἐκ τῶ πνεῦματος
 ἡσάμηνος εἰληφῶτα, χαίρειν τιλικύτην μετα-
 σχημάσει, τῶν ἀληθῆς ὄντων ἰσάμηνος ἡμῶν
 ἑαυτῶν νεοκώτα, πρὸς δεῦ καὶ τῶ μονοῦ τῶ
 εἰς ὄν κέλιον τῶ πατρὸς διηγεσάμενοι τὰ ἑ-
 σαῦτα, ὁ ἰσάμηνος, καὶ ὄν ἦν οὗτος ἡμῶν
 κώτα καὶ ἑαυτῶν· ἔχον γὰρ πρὸς ἡμῶν ἀδελφῶν
 ὄντων ἐπὶ τῶν, ὄμοιοι, καὶ μὴ τε πᾶσι, μῶτε
 ἑαυτῶν τῶ πρὸς τῶν· πῶς δὲ, οὗτος ἦν ὄντων,
 εἰ πολλὰν τῶν δόγμα ἐτύχῃσιν, ὄντων ἐν
 ἰσάμηνος πρὸς αὐτῶν, μῶποτε ἢ ἡμῶν αὐτῶν ποτε ἐν
 ἦλίας ἦν; καὶ ὄντων ἡμῶν ὁ ἐκκλησιαστικὸς
 πρὸς τῶν ὄντων πρὸς τῶν ἑαυτῶν
 ἦν τῶ ἀπορῶν ὄντων ἡμῶν ἐπαρηγομένων, εἰ ποῦ τῶν πρὸς τῶν ὄντων· ἰα

Luc. 1. 67

ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως ἰωάννη, καὶ
 τί ἄλλο αὐτὸ λέγομεν εἶναι ἰωάννην ἢ προφήτην;
 ὡς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ζαχαρίας πληθεύς πνεύ-
 ματος ἁγίου προφητεύων εἶπεν· καὶ σὺ παιδίον
 προφήτης ἕξῃ κληθήσῃ, προσπαύσει γὰρ
 ἐνώπιον κυρίου εἰσακούσας ἑδῆς αὐτοῦ· εἰ μὴ ἔρα-
 πος ἠπλήθυνται τῷ κληθῆσθαι, μὴ εἰρημύνηται,
 ἔσθι, καὶ μάλιτα ἂν ὁ θεὸς τὸς διορθῶν
 αὐτὸν προφήτην εἶναι εἰρηκέναι τὸν σωτήρα·
 ἀλλὰ τί ἐξηλάθει ἰδῆς; προφήτην; καὶ, λέ-
 γω ὑμῖν, καὶ περὶ ἄλλων προφήτων· ὡς
 κριτότερον ἢ ὅτι ὁ, καὶ λέγω ὑμῖν, τί σοὶ ὁ
 προφήτης εἶναι τὸν ἰωάννην, καὶ οὐκ ἀνείρηται ὁ
 προφήτης αὐτοῦ εἶναι; εἰ δὲ ὁ θεὸς τὰ προφήτας
 τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀεισώτερον προφήτας ἕκαστος
 σωτῆρας λέγειν, πῶς ἐν εἰ προφήτης ὅστις,
 θεὸς τὸς ἰερῆς καὶ ἀδελφῆς ἐρατῶν τῶν· ὁ προ-
 φῆτης εἶ σὺ; ἀπακρίθη· ἔ; λεκτότερον ἢ θεὸς τῶ-
 ν ὅτι αὐτὸν ὅστις· ὁ προφήτης εἶ σὺ; καὶ,
 προφήτης εἶ σὺ· ἔ; δὲ ὁμοίαν τετρακλιῶν ἐξε-
 τάς τῶν, τί διεφέρθη ὁ, ὁ θεός, τῶ, θεός, καὶ
 ὁ λόγος, τῶ, λόγος· ἐπεὶ ἴσθιν ἐν τῷ δόξαι
 ἐνομίᾳ γέγραπται· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει
 ὁ θεός ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμὲ
 ἀκούσατε, καὶ ἔσθι πάντα ἴσθι, ἥτις αὐτὸ μὴ ἀ-
 κούσει τῶ προφήτην ἐκείνῃ, ἐξ ὧν, ἐξ ὧν ἔσθι
 ἐκ τῶ λαοῦ αὐτοῦ, προσηγορεύεται ἐξαίρετος τις
 προφήτης ὅμοιος μοσὶ π ἐξ ὧν, ὁ μοσὶ δόξαι
 θεὸς καὶ ἀδελφῶν, καὶ ὁ λαοῦν ἀφῆκεν
 ἀπὸ θεοῦ δόξαι τῶ μαθητῶν αὐτοῦ τῶ κα-
 τῆν· ἔ; καθ' ἑκάστην τῶ προφήτην ἐξ ἑνὸς τοῦ
 λαοῦ ἰσραὴλ μηδένα ἐκείνῃν εἶναι ὅτι ἕκαστος
 μοσὶως προφητεύοντα· ὡς ἔσθι ἕκαστον
 πᾶσι ἰωάννη, μὴ ποτε ἄρα γένοιτο αὐτὸς ἴν, ἔ-
 πως καὶ μὴ ποτε ὁ προφήτης· ἔ; ἔσθι μὴ
 μὴ ἠκρίβην ὅτι αὐτὸς ὅστις γένοιτο, καὶ προφήτης,
 οἱ διετάξοντες πᾶσι ἰωάννη μὴ ποτε αὐτὸς γέ-
 νῆσθαι ἴν· ἀκούσαντες γὰρ πᾶσι τῶν διετάξοντες,
 τὸ ἀγνοῦν ὅτι αὐτὸν εἶναι γένοιτο καὶ ὅτι προφήτην·
 ἔ; λαοῦ ἢ τὸς πολλὰς ἢ διεφέρθη τῶ, ὁ προφή-
 της, καὶ, προφήτης, ὡς καὶ τὸν ἰσραὴλ ἐνομίᾳ, ὡς αὐτὸ
 λέξοιτο φησὶ, ὡς ἔσθι ἰωάννης ἀμολογήσει μὴ εἶναι
 ὁ γένοιτο, ἀλλὰ μὴ δὲ προφήτης, μὴ δὲ ἴσθι, καὶ
 δόξαι αὐτὸν ὅπως ἐκλαθῆναι ἐξετάσαι τὰ
 τῶς πόπης, πόπης ἀληθείας, * ἢ λέγων μὴ
 εἶναι προφήτης, μὴ δὲ ἴσθι, ἢ δόξαι, μὴ ἐπι-
 στήσας τοῖς πόπης, ἐν οἷς καὶ ἀλέλοιπεν ἕκασ-
 τὸν μὴ μᾶλλον, ἀλλ' ἐξ ἑτάσας πᾶσι ἀλλήλους τὰ πηλι-
 κῶτα, σφόδρα ὀλίγα, καὶ μὴ ἐβασανισμῶνα

A Lex, & Propheta vsque ad Iohannem;
 quid aliud diceremus Iohannem esse,
 quam prophetam? quemadmodum pa-
 ter eius Zacharias plenus Spiritu sancto
 prophetans inquit: Et tu puer propheta Al-
 tissimi vocaberis: præibis enim ante faciem
 Domini; ad præparandum vias eius; nisi for-
 te quis sumat vocem, vocaberis, non esse
 dictam pro eo quod est, eris, idque po-
 tissimum, quod Servator dixerit eis, qui
 existimabant eum esse Prophetam: Quid
 existis in desertum ad videndum? Prophetam?
 etiam dico vobis plusquam Prophetam. Ob-
 servandum autem, quod ea verba, Etiam
 dico vobis, ponant Iohannem esse Prophe-
 tam, nec auferant eum Prophetam esse,
 quod si præterquam quod est Propheta,
 etiam maior quam Propheta à Servatore
 dicitur, quomodo si Propheta est, Sacer-
 dotibus ac Levitis interrogantibus, Pro-
 pheta es tu? respondit, Non. Dicendum
 autem ad hoc non idem esse, Propheta
 est tuille, [cum articulo,] & es tu Pro-
 pheta, [sine articulo,] Similia obserua-
 vimus ante, quid differat, ille Deus, [cum
 articulo,] & Deus [sine articulo,] &
 ille sermo, & sermo. Quoniam ergo in
 Deuteronomio scriptum est: Prophetam
 vobis suscitabit Dominus Deus vester de fra-
 tribus vestris mei similem, ipsum audietis.
 Futurum est autem, ut omnis anima, que non
 audierit Prophetam illum, exterminetur è po-
 pulo suo; expectabatur quispiam eximie
 Propheta, qui simile quid Mosi habens
 mediatorem ageret inter Deum, & homi-
 nes, & acceptum à Deo Testamentum
 Novum discipulis traderet: atque in sin-
 gulis Prophetis agnoverat populus Israel
 neminem eorum hunc extirpsisse, qui à Mo-
 se prophetatus fuerat. Ut ergo de Iohan-
 ne ambigebant: num forte ipse esset
 Christus, sic etiam, num esset ille Pro-
 pheta. Nec mirum si ambigentes de Io-
 hanne, an forte ipse esset Christus, dili-
 genter non investigarunt, an ipse esset
 Christus, & ille Propheta. Sequitur
 enim, ut qui hac de re sic interrogant, ig-
 norent etiam quod ipse, qui sit Christus,
 sit etiam ille Propheta. Latuit autem
 multos ea differentia, quæ est inter Pro-
 phetam illum, cum articulo, & Prophe-
 tam, absque articulo, veluti etiam Hera-
 cleonem, qui hisce dictionibus inquit.
 Sic igitur Iohannes falsus est se Christum
 non esse, neque Prophetam, neque He-
 liam: opus cum aliqui fuisset hunc lo-
 cum sic interpretantem perferutari, vera
 nec ne Iohannes narret dicens se, neque
 Prophetam, neque Heliam esse. Verum
 cum loca hæc non considerasset ille in
 commentariis, quæ reliquit, talia sine

* X. ἴσθι
 φησὶ

citare, quod in Proverbiorum libro est dictum: Ne declinaveris ad dexteram, neque ad sinistram. Qui enim in utramlibet inclinat, is amittit illud dirigere, factus non amplius cura, & consideratione dignus, quando transgressus fuerit itineris rectitudinem. Quoniam enim iustus Dominus, & iustitias dilexit, & rectitudines vidit vultus eius, illud, quod videt, illuminat. Hanc ob causam qui est in consideratione, & tutela, utilitatem ex hac cura, & protectione capiens, inquit: Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. Itaque stemus in viis, iuxta Hieremiam dicta, & videntes interrogemus semitas Domini sempiternas: & videamus, quanam sit via bona, & ambulemus in ea: perinde atque Apostoli, qui steterunt, & interrogarunt semitas Domini sempiternas: nempe Patriarchas, & Prophetas, quorum literas cum interrogassent, postea ipsos intelligendo, viderunt viam bonam, nempe Iesum dicentem: Ego sum via, & ambulaverunt in ea. Bona enim via est, qua ad Patrem ducit, bonum hominem de thesauro suo proferentem bona: & bonum servum, & fidelem. Ceterum haec quidem via angusta est, vulgaribus, & alioqui carnis amantibus, qui iter per eam facere non possunt; sed eadem etiam pressa, & trita est ab his, qui vim faciunt, ut per eam eant: quoniam non est dicta premens, sed pressa. Nam qui non soluerit calceamenta pedum suorum, neque sincere admiserit, quod locus, in quo stat, vel etiam, per quem ambulat, terra sancta est, is premit viventem viam, & sententem proprietates facientis iter. Ducet praeterea haec via ad eum, qui, vita cum sit, dixit: Ego sum vita. Servator namque, in quo uniuersa est virtus, varijs modis potest intelligi, & significari. Hinc illi, qui ad finem nondum pervenerit, sed adhuc progreditur, ac proficit, est via; illi vero, qui omnem mortalitatem deposuerit, vita. Per hanc viam qui ambulat, docetur nihil in illam tollere; quia ipsa panes habet, & quae ad vitam pertinent; ne virga quidem egens, quod nihil in illa possint hostes; sed neque calcis, quia sancta sit. Valet autem tantundem illud: Ego vox clamantis in deserto, & quod sequitur, ac si diceret: Ego sum ille, de quo scriptum est: Vox clamantis, ut clamante Iohanne, vox huius etiam clamet: Dirigit viam Domini. Maledicentius autem Heracleon de Iohanne, & Prophetis differens inquit Sermonem esse Servatorem; vocem per Iohannem intelligi; sonum vero esse uniuersum Prophetarum ordinem. Contra quem dicendum,

δ' εν ταις προφηταις ειρημενον. * μη εκκλινης * ριθ ηα
 μητε δεξιηρα. ο γδ εκκλινων εις οποτερον ο
 διζητην απολωλεκεν, οτι εν επισκοπησ αειος
 γινωσκος, οτρω περικελευη τω της πορειας
 διζητηα. οπ γδ διχαρος ο κυριος και διχαροσυ
 νας ηγαπησε, & διζητηα ειδα ο σθεσασπον
 αυτη, ο σθ ο ερα φωτηα. Αφ' αυτο ο επι
 σκοπησ αειος αηπλασβασιδμος της δωδ της
 επισκοπησ ωφελιασ φησι. εσημειωθη εφ' η
 μασ ο φασ τα σθεσασπωσ σου, κωρεε. ρα ιδω
 νω, εφ τα σπο ιερμια ειρημια, ετι τωσ
 οδοσ, εχ ιδοντεσ ερωτησωμεν τελειασ κωρεε αω
 νισ, & ιδωμε ποια εστι η οδοσ η αγαθη, εχ
 πορβυτωμεν εν αυτη, ωσ πφρηστω οι αποστο
 λοι, εχ ηρωτηστωσ τα κωρεε αωωνισ τελειασ,
 τωσ πατελαρχασ, εχ τωσ παρορησ, εν τα
 ρεαματα ιρωτηστωσ ιερεσ ο νενοκνεμα
 αυτα ειδον τωσ αγαθησ οδοσ ιητου ρερον εν
 ειπηα. εγω ειμι η οδοσ, και πορβυτωστω εν
 αυτη. αγαθη γδ οδοσ η απαργασα σθεσ εν
 αγατον πατεα εν αγαθησ διδερπον, οα τω
 αγαθησ ησασωσ σθεσ ειρηνη τα αγαθα, και
 εν αγαθησ διαλον εχ πωσων. εωτη δε οδοσ ρηη
 μεν, ηη πολλων εχ ρωρητων εδωκεν αυτην, εχ
 μεγαλοταρκων, δινα εχ, πεθλιμωση σπο
 ηη διαζομενων πορβωστωσ δι αυτησ εστιν οδοσ.
 επι οα ειρηται θλιβωστα, διλα πεθλιμωμη
 θλιβησ γδ ζωστωσ τωσ οδοσ και αωστωμησ ηη
 ιδωμεστων τωσ οδωστωσ ο μη σπολυστωμωσ
 τα σποδηματα οα ηησ ποδων, μηδε ρησισασ
 σθεσ διχοσ οπ ο ποποσ εν ε εσηκεσ η και
 εν βωδιε, ηη αγαθησ εστιν. απορη η ετι η ζωνη
 οπτα εν ειπηα. εγω ειμι η ζωη. ο γδ σα
 τηρ εις εν πασα εστιν αρετη της βετινοιασ
 πολυσ αφ' αυτησ εστιν. ο μη μηδεπω φθατωρη
 ετι ο τελω, δι εν σθεσασπονησ οδοσ. εδ' ηδη
 παε νεκρωτησ αποδημωσ, ζωη. αυτην τω
 οδοσ οδωων διακει) μηδεν αρησ εις αυτω
 εχουεσ αφρησ, εχ τα σθεσ ζωνη, εφ ο μηδεν
 διασαστωσ τωσ πολεμιασ εν αυτη σθεσ ραεδα
 ρηζων. εχ επι αγαθησ εστιν, εδ' υποδηματων. δου
 να) μηρ τωσ γε το. εγω φωνη βωωντασ εν τη ερη
 μω, εχ ο ερησ, εστω εδ' εγω ειμι σθεσ ο γε
 ρεαπ). φωνη βωωντασ, ωσ βωωντα εη) εν ιωαν
 νη, εχ ταεσ η φωνησ εν τη ερημω βωων διζηνατε
 τωσ οδοσ κωρεε. δυσθεμιασ εστω ο νεκρωων.
 σθεσ ιωαννη και ηη σθεσασπονησ διαπλασβασιων,
 φησιν οπ ο λαρωσ μηρ ο σωτηρ εστιν, φωνη δε
 η εν τη ερημω η αφ' ιωαννησ διαφωνωμησ, η
 ρωσ ο πασα σθεσασπη ταεσ. λεκτερον δε σθεσ
 αυτον

Psalm. 8

Psalm. 4-7

Jerem. 6.16

Mat. 10

B

C

D

E

αὐτὸν, ὅτι ὡσπερ εἰς ἀδύλον ἀλλοπιγῆ φωνὴν
 δῶ, ἡδὲς τῶν σκευάσεων εἰς πόλεμον, καὶ
 ὁ χρῆσις ἀγάπης ἔχει γὰρ μυστήριον, ἢ πνευ-
 ματικῆς, γέροντι χαλκὸς ἤχων, ἢ κυμβαλον ἀ-
 ραλάζον. ἔτις εἰ μὴδὲν ἔστιν ἔπειρον ἢ ἦχος
 ἢ πνευματικῆ φωνῆ, πῶς διαπεμπῶν ἡμῶς
 εἰς αὐτὸν ὁ σωτὴρ, ἐρδύαται, φησὶ, τὰς
 γραφὰς, ἢ ἡμῶς δοκεῖ ἐν αὐτοῖς ζῶναι αἰ-
 ὄνιον ἔχειν, καὶ ἐκείναι εἰσὶν αἱ μυστήρια. καὶ
 εἰ ἐπιγράψετε μοισί, ὅπως θύετε ἀπὸ ἐμοῦ. καὶ
 ἡδὲ ἐμοῦ ἐκείνος ἔγραψε. καὶ καλῶς ἐπεφάνη. B
 τὸ πᾶσι καὶ ὑμῶν ἰσχυρὰ λέγειν. ὁ λαὸς ἔπος
 τοῦ χιλιετοῦ μοι πᾶσι. ὅτι οἶδα ἡδὲ εἰ ἔν ἀσπ-
 μοῖ ἢ ἔχον τῶν ἀλλοπιγῆ πῶς βύλας ἔσονται τῶ
 σωτῆρος ἰταμῆσαι, ἢ ἐντοῖς τῶν σκευάσεων
 δῶ τῶν γραφῶν, ὡς δῶτο φωνῆς ἀλλοπιγῆς
 ἐφ' αὐτὸς ἀναπεμπόμενα εἰς τὸ πᾶσι τὰς αἰ-
 κήμας ἐπιρριπῆς πόλεμον, ἀδύλον φωνῆς ἢ ἦχος
 τυχευόμενος. πῶς δὲ τρέπον εἰ μὴ ἀγάπην εἴ-
 ρον οἱ περὶ τῶν, καὶ εἴς τὸ χρῆσις ἢ σῶμα
 ἢ ἦχος, ἢ κυμβαλον ἀραλάζον, ἢ πᾶσι ἢ
 ἔχον αὐτῶν, ὡς ἐκείνοι ἐκίχθησαν, ἀναπεμπῶ
 ὁ κύριος ἀφελήσῃ αὐτοῦ; ὅτι οἶδα δ' ὅπως
 χρωῖς πάσις κηρυκτικῶς ἀποφάνεται τῶ φωνῆν
 οἰκιστικῶν ἢ εἰς τὸν λόγον, ὅσον γίνεσθαι, ὡς καὶ τῶ
 γυναικα εἰς ἀδύλον μεταπίπτει. καὶ ὡς ἔξοδος
 ἔχον τὸ δογματικῆν, καὶ πνευματικῆν, καὶ πνευματικῆν,
 ὅτι ἦχος φωνῆ ἰσχυρῆ τῶ εἰς φωνῆν μεταβολῆν,
 μυστήριον μὲν χρωῖς διδῶν τὴ μεταβολήσῃ εἰς λό-
 γον φωνῆ, ἢ δῶτο δὲ τῶ ἦχος εἰς φωνῆν. καὶ εἰ
 * καὶ ἔπειτα ποτε πᾶσι πάντα * φωνῆν ἔστι τὸ αἰπὸν D
 κηρυκτικῶν, καὶ ἂν ἡγωνιστῶμεθα καὶ εἰς τὴν
 πᾶσι ἀναπροπῆς ἀρκῆ εἰς αἰσθητῆν ἢ ἀποφάν-
 μῶντος δῶτο φωνῆς. ὅτι ἢ τῶν δῶτο φωνῆς ἐν
 τοῖς πᾶσι τῶν ἐξοδος τῶν κακῶν, τὸν φέρει
 εἰς τὸν αἰπὸν. ὁ μὲν γὰρ σωτὴρ, ἔστι ἔν ἡμῶν ἔσω-
 τα, φωνῆν αὐτῶν καὶ περὶ τῶν, καὶ ἡλία. αὐτοῦ δὲ
 ἐκείνος τῶ πᾶσι φωνῆν καὶ περὶ τῶν μῶν, καὶ
 ἡλία ὁ σωτὴρ, ἐπὶ αὐτῶν λέγει ἡ αὐτῶν, ἀλλὰ
 τὰ καὶ αὐτῶν, φησὶ, διδῶσθαι. ὅτι μὲν ἢ μῶντα
 περὶ τῶν καὶ ἐν φωνῆς γυναικῶν, τότε αὐτῶν τῶ
 λαδύνην χρωκτικῆν εἰς αὐτοῦ, φησὶ, καὶ εἰς αὐ-
 τῶν ἔρωτικῶντος ἀποφάνεται ὁ ἰωάννης, ἢ τῶ καὶ
 αὐτῶν ἔσω τῶ βῆσῃ ἡμῶς καὶ τῶν τῶν τῶ
 δυνατῶν πνευματικῶν, ὡς ἐν ἀποφάνεται τῶν ἔσω-
 τῶν τῶν λεγομένων ὄντων συγκρίνει τῶν ἔσω
 κηρυκτικῶν, ἂν ὅσα ἔξοδος ἔχοντος τῶν λέ-
 γον ὁ ἐκείνος, ἀποφάνεται. πῶς γὰρ ἢ καὶ
 αὐτῶν ἔστι τὸ ἡλίον αὐτῶν καὶ περὶ τῶν εἶναι, καὶ
 κενδὶ quicquid velit. Qua enim ratione, ne leviter quidem, probare conatur hoc (quod

A quemadmodum si incertam vocem tuba
 dederit, nullus adornatur ad bellum, &
 qui sine charitate mysteriorum cognitio-
 nem, seu prophetiam habet; factus est
 as resonans, aut cymbalum tinniens, ita
 si nihil aliud vox prophetica sit, quam so-
 nus, quomodo remittens ad eam nos Ser-
 vator dicit: Scrutamini Scripturas, quia
 vos videmini in ipsis vitam aeternam habere,
 & illa sunt, quae testificantur de me: Et: Si
 credidissetis Moysi, credidissetis utique
 mihi: de me enim ille scripsit; Et: Bene
 prophetauit de vobis Esaias dicens, Populus
 hic labijs me honorat. Haud enim scio, an
 rationabiliter admittet aliquis incertum
 sonum à Servatore laudari: vel an liceat
 ex Scripturis (ad quas remittimur) ceu à
 voce tubae adornari ad bellum contra op-
 positas actiones, si sonus dederit incertam
 vocem. Quoniam enim pacto, si
 charitatem non habuerunt Prophetae, ob
 eamque causam veluti as resonabant, aut
 tanquam cymbalum tinniebant, ad so-
 num ipsorum, ut illi interpretati sunt, rem-
 mittit nos Dominus inde utilitatem per-
 cepturos? Rursum etiam nescio, quomodo
 absque vlla probatione enuntiet vo-
 cem sermoni valde accommodatam, ser-
 monem fieri: quasi vero mulierem in vi-
 rum transmutet. Praeterea quasi potestatem
 habens condendi dogmata, & fidem
 sibi acquirendi, & proficiendi, futurum
 inquit, ut sonitus mutetur in vocem, lo-
 co discipuli statuens vocem transeuntem
 in sermonem, loco vero servi sonitum
 transeuntem in vocem. Quod si quomo-
 documque attulisset aliquas probabiles
 rationes in his astruendis, laborassemus
 etiam nos in his refellendis. Sed sufficit
 ad haec refellenda nuda, simplexque ne-
 gatio. Sed age, quod distuleramus in
 praecedentibus inquirere, quomodo mo-
 tus fuit, nunc distertamus. Servator, iuxta,
 Heracleonem, Iohannem ipsum dicit, &
 Prophetam, & Heliam: quorum utrum-
 que se esse negat [Iohannes ipse;] praeterea
 Prophetam, & Heliam, cum Servator
 ipsum dicit, (inquit Heracleon,) non
 ipsum Iohannem declarat, sed quae sunt
 circa ipsum: cum vero maiorem etiam
 E Prophetis, & his, qui sunt inter natos
 mulierum, tunc ipsum Iohannem desi-
 gnat. Proinde inquit Heracleon; Iohannes
 ipse interrogatus, de seipso re-
 spondet, non de his, quae circa se ipsum
 sunt. Caterum magnam diligentiam de
 hisce rebus pro virili adhibuimus, ut nihil
 non confirmatum ommitteremus, quo com-
 pararentur termini, quos vocant, cum
 his, quae enunciata fuerunt ab Heracleo-
 ne: quippe qui non habet potestatem di-

Paris II.

P

1. Cor. 13. 1.

1. Tim. 5. 39.

Matth. 15. 7. 8.

τος καὶ τῷ ἱεροδοῶμ θυσιάζειν· πᾶσι λέγει
 κλέος· ἰδὲ, ὡς πικρὸν) τῷ δαβὶδ ἰωσίας ὀνο-
 μα ἀπὸ· φασὶ δὲ πῆρες καὶ ὄν σαμψών· ἄλλο
 τῷ ἰακώβ προσφθασθεῖσαι λέγοντες· δὴ καὶ κρι-
 τή τὴν ἰακώβ λέγον, ὡς εἰς ἓν μία φύλη ἐν ἰσ-
 ραήλ· ἐπὶ δὲ τῆς φυλῆς τῆ δδρ ἡρώδης
 ὁ σαμψών ἔκρινε ὄν ἰσραήλ· καὶ τῶν δὲ εἰς
 ἔλεγχον τῆς προσφθασίας ἀποφθασίαν μὴ δὲ
 πλὴν ἰωάννη προσφθασθεῖσαι εἰρήστω, τῶντα
 εἰρηκότος ἐν τῷ θελήν αὐτὸν διηγήσασθαι τί τὸ
 εἶναι φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· καὶ οἱ ἀπε-
 ς θῆναι δὲ εἰς τῶν φαρισαίων, καὶ ἡρώδη
 ἀβδὸν, καὶ εἰσὸν ἀπὸ· τί δὲ βαπτίζεις, εἰ σὺ
 σὺ εἰ ὁ χριστός, σὸν ἡλίας, σὸν δὲ προσφθασίας
 οἱ ἰδὲ ἀπὸ ἱεροσολύμων πύμαντες τῆς ἐρω-
 τήσασθαι ὄν ἰωάννην ἱερέα καὶ λῦσαι, μαθόν-
 τες ὅτις τὸ σὺ εἰ ὁ ἰωάννης, καὶ ὅς ἔν, σε-
 μοσφασίαν ἢ ἡρώδη οἰοῦν σὺ καταπύ-
 ρθῃ δὲ τῆς σιωπῆς, καὶ ἐμφαίνοντες ὁ πα-
 ρεῖν ἰσραήλ τὰ εἰρησῶν, ὅτι ἀρμόζει τῆ τῷ
 βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ φωνῇ εἰς ὁ δὴ τὸν πύ-
 ὀδον κλέος, ὁ βαπτίζεις· οἱ δὲ φαρισαῖοι,
 ἐπὶ τῷ ὀνομα ἔντι διηγήσασθαι πῆρες, καὶ
 σαμαθῆς, ὁ μὴ ὄνομα ἔντι φαρισαῖοις ἐν τῇ
 μηδοντὶ ἰσραήλ, καὶ τῶν ἡρώδης τῆς τῷ
 θεῷ προσφθασίας, ἰεραδῶν, καὶ λῦσαι, ἡρώδης τῷ
 ἀποφθασίας οἰοῦν ἀποφθασίας, καὶ ὁ ὄν
 ἐπὶ ἄλλοις καλυπτικῶς τῷ βαπτίζεις, τῆς ἐρω-
 τήσασθαι, τί δὲ βαπτίζεις; εἰ σὺ σὺ εἰ ὁ
 χριστός, σὸν ἡλίας, σὸν δὲ προσφθασίας; καὶ
 πᾶσι ἡ ἰσραήλ ἀποφθασίας εἰς ἔν ὄνομα ὄντις τῷ
 ἐν τῶν διαβηλῶν γαλαθῶν, ἡ ἰσραήλ δὲ τῷ
 μὴ αὐτὸς τῶντα εἰρησῶν· ὡς ἔντι ὁ σὺ οὐδ'
 ὅπως αὐτὸς ὄντις τῶν βαπτίζασθαι
 ἀκροῦσαι ἄλλο τῷ ἰωάννη πύ· ἡ ἡρώδη εἰς
 ἡρώδη, τῆς ἄλλο εἰδὲ ἔντι ἡρώδη τῶν
 ἡρώδη ὄντις; πῆρες δὲ ἡρώδη ἡρώδη τῆς
 μετανοίας· τῶντα ἡρώδη τῷ βαπτίζεις εἰρη-
 σῶν ἡρώδη ἡρώδη, ἡρώδη πολλῶν τῶν φα-
 ρισαίων καὶ ἡρώδη ἡρώδη, ἐπὶ ὁ ἡρώδη
 πῆρες, δὴ ἡρώδη ὄντις ἡρώδη ἡρώδη
 νοίας, καὶ φαρισαῖοις ἡρώδη ἡρώδη ἐν ἡρώδη
 τῶν ὄντις ἡρώδη ἡρώδη πῆρες· διὸ ὄντις
 πῆρες ἡρώδη ἡρώδη τῷ ἡρώδη ἡρώδη
 κωνοίας τῶν ἡρώδη πῆρες ἡρώδη ἡρώδη
 ὄντις ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη, μὴ ὄντις
 ἐν ἡρώδη, πῆρες ἡρώδη τῶν ἡρώδη, καὶ
 ἡρώδη ἡρώδη ὄντις τῶν ἡρώδη, καὶ
 ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη
 ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη ἡρώδη
 εἰς τῶν ἡρώδη, ἐπὶ ἡρώδη ἐν ὄντις τῶν ἡρώδη, μὴ ὄντις
 πῆρες ἡρώδη

etiam adesset Hieroboam iuxta alta-
 re) Hæc dicit Dominus. Ecce filius nati-
 citur Davidi, Iosias nomine. Inquunt etiam
 nonnulli Sampsonem à Jacob propheta-
 tum fuisse, dicente : Dan iudicabit suum ip-
 sum populum, quemadmodam etiam una tribus
 in Israel, quoniam è tribu Dan genitus
 Sampson iudicavit Israël. Sed hacten-
 us de prophetia, propter eum, qui enun-
 ciavit præter Iohannem prophetatum
 fuisse neminem : & hæc dixit volens ali-
 quid disserere in illud : Ego vox claman-
 tis in deserto. Et qui misi fuerant, erant ex
 Pharisæis : Et interrogaverunt eum, ac di-
 xerunt ei. Quid ergo baptizas, si tu non es
 Christus ille, neque Helias, neque Propheta
 ille ? Qui quidem ab Hierosolymis Sacer-
 dotes, & Levitas interrogaturos Iohan-
 nem miserant, cum didicissent quis esset,
 vel non esset ipse Iohannes, decentissime
 quiescunt : veluti silentio faventes, &
 demonstrantes, se admittere, quæ audif-
 sent, quod baptizare conveniat voci cla-
 mantis in deserto ad dirigendam viam
 Domini. Contra vero Pharisei (ut qui
 iuxta nomen suum divisi quidam, & sedi-
 tiosi essent) se eadem non sentire demon-
 strant cum Iudæis existentibus in vrbe me-
 tropoli, & cum ministris cultus divini,
 ac Sacerdotibus, & Levitis : mittendo
 qui veluti increpantes, ac prohibentes,
 quantum in ipsis esset, baptizare, inter-
 rogarent : Quid ergo baptizas, si tu non es
 ille Christus, neque Helias, neque Propheta
 ille ? Et fortasse si unum in corpus conne-
 ctamus, quæ in Evangelijis sunt scripta,
 dicturi sumus nunc quidem eos hæc dixisse,
 deinde vero nescio quo modo eos,
 cum se baptismo dedissent, à Iohanne au-
 disse illud : Progenies viperarum qui vos do-
 cuit fugere à ventura ira ? Facite igitur fructum
 dignum pœnitentia. Hæc enim apud
 apud Matthæum dicta sunt à Baptista,
 cum vidisset multos Pharisæorum, & Sad-
 duccæorum venientes ad baptismum. Sed
 liquet eos pœnitentiæ fructus non ha-
 bere, atque pharisaice apud seipfos glo-
 riari de Abraham tanquam patre: quocir-
 ca sævius obiurgantur à Iohanne zelum
 Helia habente iuxta communicationem
 Spiritus sancti. Obiurgativa enim oratio
 est illa, quæ inquit : Ne cogiteth dicere
 apud vos ipsos patrem Abraham: didascalica
 autem illa, quod infideles (ob cor lapi-
 deum lapides dicti) immutari possint vir-
 tute Dei, ex lapidibus in liberos Abrahæ,
 quoniam erant in oculis Prophetæ, non
 fugientes illius divinum obtutum. Quam

10h. 1. 24.

Matth. 3.

Matth. 3. 9.

ta : Parate viam Domini , rectas facite semitas Dei nostri . scripserit ipse : Parate viam Domini , rectas facite semitas eius ; idem fecit etiam in illis verbis : Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam , qui preparabit viam tuam ante te : addens , ante te , quod positum non fuerat à Propheta . Insuper diligentiam adhibentes in illud : Et qui missi fuerant , ex Pharisæis , & interrogaverunt eum , nos præposuimus Pharisæorum interrogationem (quod Matthæus eam tacuerit) his , quæ scripta sunt facta fuisse apud Matthæum dicentem ; quod intuitus Iohannes multos Pharisæorum , & Sadducæorum venientes ad baptisina dixerit illis : Progenies viperarum , & quæ sequuntur , consequens cum sit primum eos interrogasse , tum vero advenisse . Hoc etiam obiter observandum est , quod exeuntibus tum Hierosolyma , tum tota Iudæa , tum vero tota regione fluvio Iordani circumjecta , suæ ipsorum peccata confitentibus , Matthæo nullum dicente eos verbum à Baptista audisse obiurgatorium , & asperum , sed solos Pharisæos , & Sadducæos , eosque multos , cum venirent , conspectos audisse illud : Progenies viperarum , & quæ sequuntur . Marcum consequenter , quia non nominavit Pharisæos , neque Sadducæos , nullum obiurgatorium verbum narrare dictum fuisse à Iohanne his , qui ad se venerunt , cum accessissent ad eum tota Iudæa , ac Hierosolymita omnes , & baptizarentur ab eo in Iordane , confitentibus peccata sua . Quin & hoc necessario addamus oportet , nempe utroque , Matthæum videlicet , & Marcum dicere , totam Hierosolymam , totamque Iudæam , ac omnem circumjectam Iordanis regionem , vel totam Iudæam regionem , & Hierosolymitas omnes confiteri peccata sua , sed cum Matthæus induxerit venientes ad baptisina Pharisæos , & Sadducæos , non tamen confitentibus peccata sua , probabile esse , atque rationi consentaneum , ut hanc ob causam audierint : Progenies viperarum . Caterum ne nos existimes importune , quæ quatuor Evangelistæ dixerunt , contulisse , inquirentes quæ pertinent ad eos , qui missi fuerant ex Pharisæis , & interrogaverunt Iohannem . Nam si bene adaptavimus Pharisæorum interrogationem scriptam apud discipulum Iohannem , baptisimo ipsorum posito apud Matthæum , consequens erat inquirere , quæ ad hæc loca etiam intelligenda pertinebant , & quas

A
 τα : πτω οδον κυρια . διδωτας ποιητε τις περι-
 βας τω θεω ημω . ο δ μωυσης . επιμασατε πτω
 οδον κυρια , διδωτας ποιητε τις περιβας αυτη . η
 δ ομωσαν επιβωμην ποποιηται και επι τω . ιδε
 εγω αποσπλω τον ανηλων μου παρ εσω προσωπω
 ου , ος κατασκευωσει πτω οδον ου εμποραδην
 ου . κρηδου γδ το περκαλειδου το . εμπορο-
 αδην μου . * επ επι η , απεσδημωσοι ησων εκ
 ηφ φαρισαιων , η ηρωτισωμω αυτων , εζει ελζο-
 τις ημεις περκαλειδω πτω ερωτισων ηφ φα-
 ρισαιων , ως οσωπηθων εδω εω ματηρια ,
 τω αναγκραμωμω ηερονουα παρ τω ματη-
 ρια , επιδαν οιωμωτε πολλωσ ηφ φαρισαιων
 και εδδωκαμων ερχομωτε επι ε βαπτισμοα
 ελπον αυτωι . ημνηματα εχιδων , και τα εζησ
 ακολωθον γδω επι περτω πωδωταμω , ειτ ελλη-
 λωτημω . και περ εδωτηρητωι επ ο μωρ ματη-
 ριασ εκ πορωουμωτε περ τον ιωαννην , τα ιε-
 ρωσολυμω , η πασων πτω ιωδαμω , και πασων
 πτω περιχωρον τω ιωρδωνω , επι τω βαπτισμοα
 ελπον εν τω ιωρδωνη ποτωμω , εχομωρογμωμωτε
 εαυτη τωσ αμωρτωσ , εσδηνα λορον επιπληκ-
 ηκων , και ελιθεκων φωνη ακηκωμωτα δωπι τω
 βαπτισμω , μωνεσ ε περ εωεμωμωτε πολλωσ ηφ
 φαρισαιων , η σαδδουκαμων , ελληλωτωσ ακη-
 κωμωτα το . ημνηματα εχιδων , η τα εζησ . ο
 δ μωυσης εσδεν φωνη επιπληκηκων ειρωτασαι
 απω τω ιωαννη τωι ελληλωτησιν , ωσι παση τη
 ιωδαμω , και ιερωσολυμωτωσ παση , και βαπτισ-
 μωμοισ απω αυτη εν τω ιωρδωνη * ην εχομω .
 D
 λογωμωμοισ τωσ αμωρτωσ αυτη , ακολωτωσ εω
 μηδε ανωμωκωμωτα τωσ φαρισαιωσ και σαδδου-
 καμωσ . επ ε και τωτο ακηκωμων ημωσ περκαλει-
 δωμω , επ αμωρωτωι μωρ , ο τε ματηριασ , η
 ο μωυσης εχομωρογμωμωτε τωσ αμωρτωσ αυτη
 φωσι βαπτιζεσται , πασων ιερωσολυμω , και πα-
 σων πτω ιωδαμω , η πασων πτω περιχωρον τω
 ιωρδωνω , η πασων πτω ιωδαμω χωρον , και
 τωσ ιερωσολυμωτωσ πασων . ο δ ματηριασ ει-
 σαχ μωρ ερχομωμωτε επι ε βαπτισμοα τωσ
 φαρισαιωσ , και σαδδουκαμωσ , η μων εχομωρο-
 γμωμωτε τωσ αμωρτωσ αυτη . ελζωσθ ειχεσ και
 τωτο ωρωρον ειη αμωτον τω ακηκωμων αυτωι ,
 ημνηματα εχιδων . μη απωλεθησ δι ημωι
 και ακηκωμωτα τα δωπι ηφ ετερων διαγαλιων
 περκαλειδωμωτα τα εκ ηφ απεσδημωμων εκ ηφ
 φαρισαιων και ερωτισωμωτων τον ιωαννην εζει-
 ζοντωσ . ει γδ κελωι εφωμωστωμω πτω ηφ φα-
 ρισαιων περτων , αναγκραμωμων παρ τω ματηρια ιωαννη , τω βαπτισμοα αυτων εδω
 εω ματηρια κωμωμωτα , ακολωθον ην εζεισσαι τα εφ τωσ περτω , και περκαλειδωμωτα τα ωρωρεδεντω

ελαμων περτων , αναγκραμωμων παρ τω ματηρια ιωαννη , τω βαπτισμοα αυτων εδω
 εω ματηρια κωμωμωτα , ακολωθον ην εζεισσαι τα εφ τωσ περτω , και περκαλειδωμωτα τα ωρωρεδεντω

αὐταπρημια τῶ ὁμοίως ὅ ῥῳκαὶ καὶ ὁ λα-
 κας τῶ φωνῆ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, μέμνη
 ἀπὸ τοῦ παρῶντος, ἕως ἑξήμιστο ῥῳμα δὲ
 ἐπὶ ἰωάννην τὸν ζαχαρίας ἔν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
 ἦλθεν εἰς πᾶσαν περιήρασε τῶ ἰαροδύου, κα-
 ρίωσαν βᾶσισημα μετανοίας εἰς ἀποσει ἀμῆ-
 παν, ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων ἰσάου τῶ
 παρῶντος φωνῆ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔσι-
 μάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, διδύνας ποιήτε τὰς
 πελῆους αὐτοῦ. * παρῶντος δὲ ὁ λακας καὶ τὰ
 ἔξῃς τῆς παρῶντος. πᾶσα φάραγξ πλη-
 ρωθήσεται, καὶ τὸ ὄρος, καὶ βουνὸς ταπεινω-
 θήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκῆλα εἰς διδύνας, καὶ αἱ
 βραχίαι εἰς ὁδὸς λείας, καὶ ἡ λέγει πᾶσα σὰρξ
 τὸ σωτήριον τῶ θεοῦ. ὁμοίως ὁ ῥῳκαὶ αἰα-
 γράμας τῶ διδύνας ποιήτε τὰς πελῆους αὐτοῦ,
 ἔπιταμῶντος, ὡς παρῶντος, τὸ διδύνας
 ποιήτε τὰς πελῆους τῶ θεοῦ ἡμῶν. ἀπὸ τῶ ἔξ
 ἔσται πᾶσα σκῆλα εἰς διδύνας, καὶ ἔξ, πᾶσα
 τῶ λέγει ἔξῃς, καὶ τῶ αἰπὶ ἐνικας, εἰς διδύνας, πε-
 ποιήσεται πληθυντικῶν, διδύνας. ἐπὶ τῶ καὶ τῶ
 ἡ τραχίαι εἰς πῆδα, ἐποιήσε καὶ αἱ βραχίαι εἰς ὁ-
 δὸς λείας. αὐταπρημια τῶ, καὶ ὁφθαλμοὶ ἡ δὲ
 ἔα κυρία, ἀφῆθε τὸ ἔξῃς τῶ. καὶ ὁ λέγει
 πᾶσα σὰρξ ὁ σωτήριον τῶ θεοῦ. ῥῳμοὶ δὲ
 αἱ αὐταπρημιας περὶ ἀπῆδειξιν ἐπὶ τῶ ἐπι-
 ταμῶσαι τὰς διδύνας τῶ παρῶντος.
 ἐπὶ δὲ καὶ τῶ αὐταπρημιας ἐπὶ τῶ ἡμῶν-
 τῶ ἐχθρῶν, καὶ τῶ ἔξῃς, ὁ μῶν μετανοίας τῶ
 φαρισαιοὶ καὶ σαδδουκαίοι ἐργασίους ἐπὶ τῶ
 βᾶσισημα εἰρησῶν φωνῆ, ἐπερὶ ἔσται αὐτῶ
 τὰς ἐξαμολογουμένους τῶ ἀμῆρας αὐτοῦ, καὶ
 μῶν πῶντος ἀμῆρας. ὁ δὲ λακας τῶς ἐκ-
 πορθουμένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ἕως αὐτοῦ
 τῶ εἰρησῶν ἀναγῶν, ἡ ποιήσας δύο τῶ
 ματῶ βαπτισθῆναι, ὁ αὐτῶ τῶ μετανοίας
 διδύνας. εἰκότως δὲ ἔξῃς, ἐπὶ οἱ ὄχλοι ὄρα
 ἐν ἐπᾶντα ἑσῶν, ὡς τῶς τῶντοι σαρεὶς ἔ-
 σται, τῶς ὄχλοις εἰσῶν λέγειται τὸν βαπτισθῆναι τῶ
 ἡμῶντα ἐχθρῶν, καὶ τῶ ἔξῃς ἐπὶ τῶ περὶ μῶ
 τὰς φαρισαιοὶ, καὶ σαδδουκαίους, ποιήσας, εἰρησῶ
 ἐνικας, καρπὸν ἄξιον τῶς μετανοίας. περὶ τῶ
 τῶς ὄχλοις πληθυντικῶν, ἀξίους καρπῶν τῶς
 μετανοίας. ἔα γὰρ οἱ μῶν φαρισαιοὶ τὸν ἐξῶ-
 ρῆτον ἀπῆδειξιν καρπὸν μετανοίας, ὄρα ἄλλον
 ἔσται τῶ ἔξῃς, καὶ τῶς εἰς αὐτὸν πῶντος. οἱ δὲ
 ὄχλοι ὄρα τῶ ἔξῃς ἔχοντες ἀγαθῶν, πῶντος
 ἀπῆδειξιν τῶς καρπῶν τῶς μετανοίας. ἔξῃς
 περὶ αὐτοῦ τὸ πληθυντικῶν * εἰρησῶν. λέγει
 τῶ περὶ τῶντοι τῶς φαρισαιοὶ. μὴ δὲξῃτε λέγει ἐν ἑαυτοῖς. πᾶσα ἐχθρῶν τῶ ἀμῆρας αὐ-

Ainvenissemus observationes addere. Me-
 minit autem Lucas, perinde atque Mar-
 cus ex persona propria eorum verborum:
 Vox clamantis in deserto, hunc in modum:
 Factum est verbum Domini ad Iohannem
 Zacharia filium in deserto. Et venit in om-
 nem regionem finitimam Iordani; predicans
 baptismum penitentiae in remissionem pecca-
 torum; sicut scriptum est in libro sermonum
 Esaiæ Prophetae dicentis: Vox clamantis in
 deserto, parate viam Domini, rectas facite
 semitas eius. Addidit autem Lucas, quod
 reliquum erat prophetiae: Omnis vallis
 implebitur, & omnis mons, & collis redde-
 tur humilis, & vertenturque distorta in vias
 rectas, & aspera via in planas, videbitque
 omnis caro salutare Dei: perinde atque
 Marcus, cum scripsisset: Rectas facite se-
 mitas eius, decurtans, vt prædiximus, il-
 lud: Rectas facite semitas Dei nostri. In il-
 lis vero verbis: Erunt omnia obliqua in re-
 ctum, vocem, Omnia, prætermittit, plu-
 rium etiam numero, Rectas, dicens, quod,
 Rectum, singulari numero dictum fuerat.
 Ad hæc etiam pro eo, quod est, Aspera
 in planitiem, fecit, Et aspera via in planas.
 Cumque prætermisisset illud, Videbitur
 gloria Domini, addidit deinceps, Et vide-
 bit omnis caro salutare Dei. Præter hoc ve-
 ro. conferunt etiam huiusmodi observa-
 tiones ad demonstrandum decurtata fuisse
 ab Evangelistis prophetica. Ad hæc
 vero observandum est illud, Progenies vi-
 perarum, & quæ sequuntur, Matthæum
 narrare, dictum fuisse Phariseis, & Sad-
 duceis adventantibus ad baptismum,
 diversis existentibus ab his, qui confite-
 bantur peccata sua, & nihil tale audie-
 bant: Lucam vero, egredientibus tur-
 bis, vt baptizarentur ab ipso; hæc dicta
 fuisse; non facientem duos ordines eor-
 um; qui baptizabantur, quod apud
 Matthæum invenimus. Sed iure Matthæus
 Baptistam inducit dicentem turbis, Pro-
 genes viperarum, & quæ sequuntur,
 quando turbæ in bonam non sumuntur, vt
 observantibus perspicuum erit. Phariseis
 præterea, & Sadduceis tumero singula-
 ri dictum est: Facite fructum dignum pen-
 nitentia; turbis vero numero plurium, fru-
 ctus dignos penitentia. Fortassis enim fru-
 ctus penitentia eximius à Phariseis exigi-
 tur, qui non alius est, quam Iesus, & fides
 erga ipsum; à turbis autem neque princi-
 pium bonorum habentibus omnes exi-
 guntur penitentia fructus. Quamobrem
 plurium numero, fructus facite, dixit ipsis
 Baptista. Illud etiam præter hæc Phari-
 seis dicitur: Ne cogitatis apud vosmet-
 ipsos dicere, patrem habemus Abraham.

* X. 119

Luc. 5. 2. 119.

E

* X. 119

